

KÚRIA

Bfv.I.369/2014/8.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év június hó 10. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A lopás vétsége és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben **I. rendű** terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Járásbíróság 7.B.529/2011/67. számú ítéletét **I. rendű** terhelt tekintetében megváltoztatja,

a terheltet az ellene 4 rendbeli okirattal visszaélés vétsége [1978. évi IV. törvény 277. § (1) bekezdés], valamint készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége [1978. évi IV. törvény 313/C. § (7) bekezdés a) pont] miatt emelt vád alól felmenti.

A terhére fennmaradó bűncselekmények miatt mint többszörös visszaesővel szemben kiszabott halmazati büntetést 1 (Egy) év 2 (Kettő) hónapra enyhíti.

Egyebekben a megtámadott határozatot **I. rendű** terheltet illetően hatályában fenntartja.

A felülvizsgálat során felmerült 5.080,- (Ötezer-nyolcvan) forint bűnügyi költséget a Magyar Állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tatabányai Járásbíróság a 2013. február 14. napján kihirdetett és az **I. rendű** terhelttel szemben ugyanezen a napon jogerőre emelkedett 7.B.529/2011/67. számú ítéletével **I. rendű** terhelt bűnösségét 3 rendbeli lopás vétségében [1978. évi IV. törvény 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés II. fordulat f) pont], 4 rendbeli

okirattal visszaélés vétségében [1978. évi IV. törvény 277. § (1) bekezdés] és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében [1978. évi IV. törvény 313/C. § (7) bekezdés a) pont] állapította meg. Ezért őt, mint többszörös visszaesőt, halmazati büntetésül egy év nyolc hó börtönbüntetésre és a közügyektől kettő évi eltiltásra ítélte azzal, hogy az I. rendű terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható. A bíróság hatezer-kettőszáz forint erejéig vagyonekmozgást rendelt el és rendelkezett a polgári jogi igényről, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

(Döntött a bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal nem érintett további két terhelt büntetőjogi felelősségéről, velük szemben az első fokú ítélet 2013. március 19-én emelkedett jogerőre).

A jogerős ügydöntő határozat ellen **I. rendű** terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a jogszabályhely megjelölése nélkül, tartalmát tekintve a Be. 416. §-ának (1) bekezdés a) és c) pontjában írt okból, amelyben arra hivatkozott, hogy a terhére rótt 4 rendbeli közokirattal visszaélés vétségében és a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében törvénysértően került sor a bűnösségének megállapítására. Mindez – a többszörös visszaesői minősége ellenére, terhelt társai bűnösségét is figyelembe véve – vele szemben törvénysértően súlyos büntetés kiszabását eredményezte.

Az indítványozó eljárási szabálysértéseket is sérelmezett, így azt, hogy a felülvizsgálati indítvánnyal nem érintett II. rendű és III. rendű terhelt tekintetében a bíróság ítélete teljes körű indokolást tartalmaz, míg őt illetően csupán az előéletét és a történeti tényállást rögzíti részletesen. Elmaradt a bűnösségi körülmények értékelése és annak megindokolása, hogy miért csak őt ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre.

Mindezekre figyelemmel kérte az I. rendű terhelt a sérelmezett határozat felülvizsgálatát.

A Legfőbb Ügyészség BF.471/2014/1. számú írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozó részében alaptalannak, míg a 4 rendbeli közokirattal visszaélés vétségében és a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében való bűnösség törvénysértő megállapítását kifogásoló részében alaposnak találta. Ezért a megtámadott határozat megváltoztatását, **I. rendű** terhelt e bűncselekmények miatt emelt vád alóli felmentését, az alvó sértett sérelmére elkövetett lopási cselekmény kifosztás büntettségének minősítését, egyebekben az ítélet hatályában fenntartását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében a terhelt és védője a felülvizsgálati indítványban foglaltakat fenntartotta, és eseti döntésre hivatkozással utalt a bűnösség törvénysértő megállapítására a közokirattal visszaélés vétsége, valamint a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége tekintetében. Vitatta, hogy a sértett védekezésre képtelen személynek minősült volna, mivel a lopást észlelve felkelt és a terheltet üldözőbe vette.

A védő jogi álláspontja szerint az I. rendű terhelt úgynevezett „surranásos” lopási cselekményt valósította meg, amelynek során a sértett felébredt és menekülésre kényszerítette a terheltet. Ezért téves az az álláspont, hogy akaratnyilvánítási képessége „kikapcsolt állapotban” volt. Mindemellett a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány hiányában nincs lehetőség a súlyosabb minősítés alkalmazására. Ugyanakkor a fő- és mellékbüntetés enyhítését indítványozta.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt részben megalapozottnak találta.

A megtámadott határozat felülbírálata során - a Be. 423. § (4) bekezdésében írtaknak megfelelően - a felülvizsgálati indítványban megjelölt okokra volt figyelemmel; emellett tekintettel volt ugyanezen törvényhely (5) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt, és az indítványban nem hivatkozott feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező esetleges eljárási szabálysértésekre is.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, melyre kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében tételesen felsorolt okok esetén van lehetőség.

A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdés I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A büntetőeljárási törvény tételesen felsorolja azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek - megvalósulásuk esetén feltétlen hatályon kívül helyezést eredményeznek, és ezért - a felülvizsgálatot megalapozzák.

Az I. rendű terhelt felülvizsgálati indítványa - tartalma szerint - az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozott.

A Be. 373. § (1) bekezdés III. a) és b) pontja alapján feltétlen

hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés valósul meg, ha a bíróság a bűnösség megállapítása, a cselekmény jogi minősítése, vagy a büntetés kiszabása illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tesz eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan, vagy az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes [Be. 373. § (1) bekezdés III. b) pont].

A Be. 259. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a kihirdetés útján közölt ügydöntő határozat ellen sem az ügyész, sem a terhelt, sem a védő nem jelent be fellebbezést, a határozat indokolása csupán a tényállásból és az alkalmazott jogszabályok megjelöléséből is állhat. A (2) bekezdés értelmében, ha az ügydöntő határozat több vádlottat érint, az indokolás az (1) bekezdés szerinti formában is írásba foglalható az olyan vádlott tekintetében, akivel szemben az ügydöntő határozat első fokon jogerőre emelkedett.

Az elsőfokú bíróság a fenti jogszabályi rendelkezések maradéktalan betartásával járt el, amikor is az **I. rendű** terhelt esetében csupán a tényállást és az alkalmazott jogszabályokat tüntette fel ítélete indokolásában.

A felülvizsgálati indítvánnyal nem érintett II. rendű és III. rendű terheltek a bíróságon nem voltak jelen, távollétükben került sor az ügydöntő határozat kihirdetésére, ezért őket illetően a bizonyítékok értékelését és a jogi indokolást tartalmazó határozat szerkesztése indokolt volt.

Ilyen kötelezettség a jelenlévő és az ítéletet nyomban tudomásul vevő **I. rendű** terhelt esetében nem állt fenn. Az elsőfokú bíróság ítélete a Be. által előírt valamennyi szükséges tartalmi elemet magában foglalja, és a részletes indokolást a bíróság a törvény felhatalmazása alapján mellőzte.

Az indokolási kötelezettség teljesítése a büntetőeljárási törvény által megkövetelt szükséges tartalmi elemek megtartásával valósul meg. Amennyiben a törvény engedélye alapján mellőzhető az indokolás, illetve a tényállás, akkor ezek hiánya - értelemszerűen - felülvizsgálatban sem alapja az indokolási kötelezettség megszegésének (BH 2013.297.). Végül a rendelkező rész és az indokolásban felsorolt jogszabályok között sem áll fenn semmilyen ellentét, ily módon a rendkívüli jogorvoslattal támadott határozat felülbírálatra alkalmas.

A Kúria a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerint értékelhető egyéb eljárási szabálysértést sem észlelt.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és a

felülvizsgálati indítványban ez a tényállás nem támadható. A tényálláshoz kötöttség azt jelenti, hogy a felülvizsgálat - figyelemmel e rendkívüli jogorvoslat jellegére - a jogerős ítélettel szembeni jogi - és nem ténybeli - kifogás lehetőségét biztosítja. Kúria a vitatott jogkérdéseket kizárólag az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálhatja el.

A Be. 416. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

A Be. 423. §-ának (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A cselekmény elkövetésekor - 2010. december 1. napján - hatályban volt Btk. (1978. évi IV. törvény) 277. §-ának (1) bekezdése szerint a közokirattal visszaélés bűncselekményét az követi el, aki olyan közokiratot, amely nem, vagy nem kizárólag a sajátja, mástól ennek beleegyezése nélkül jogtalanul megszerez, vagy azt megsemmisíti, megrongálja, vagy eltitkolja.

Az 1978. évi IV. törvény 277. §-ának (1) bekezdésében foglalt elkövetési magatartás a 2012. évi CCXXIII. törvény 36. §-ának (1) bekezdése folytán csupán 2013. február 1-jétől - azaz az elkövetés, illetve a határozat jogerőre emelkedését követően - tartalmazza a jogtalanul elvétel elkövetési magatartását.

Az irányadó tényállás szerint a három terhelt elhatározta, hogy a társasház egyik lakásából lopni fognak, a III. rendű terhelt a lakásba nem ment be. Míg a II. rendű terhelt a lakás ajtaja előtt figyelt, **I. rendű** terhelt pedig a lakásba a nyitott ajtón keresztül a jogosult tudta és beleegyezése nélkül bement. Az egyik szobából két sértett ingóságait eltulajdonította, majd az alvó harmadik sértett ágya mellől a mobiltelefont, az asztalról pedig pénztárcáját - a benne lévő személyi igazolvánnyal, lakcímkártyával, adó- és TAJ kártyával - valamint egy bankkártyát eltulajdonított.

A lopást követően, pár perc elteltével, a terheltek egy bolt előtt találkoztak, ahol a II. rendű terhelt az eltulajdonított pénztárcát megszerezte, átnézte, majd azt a benne lévő iratokkal és bankkártyával együtt eldobta. Az iratok holléte ismeretlen. A sértetteknek 8600.-, 6300.- illetve 3800.- forint kárt okoztak, amely nem térült meg.

A lopás esetében az elvétel (a korábbi birtokállapot megszüntetésével és új létrehozásával járó) birtokba vételt jelent. Az okirattal visszaélés vétségének megszerzés elkövetési fordulata

nem azonos a lopásnál írt elvétel elkövetési magatartással. A megszerzés viszonylag hosszabb ideig tartó, a rendelkezés lehetőségét is magába rejtő, a közokiratok iránti bizalom megingatására alkalmas birtoklást jelent. Az okirattal visszaélés bűncselekménye nem célzatos, egyenes és eshetőleges szándékkal is elkövethető.

A közokiratokat egyébként is tartalmazó ingóságok (táskák, pénztárcák, irattárcák) ellopása esetén az elkövető tudata átfogja annak a lehetőségét is, hogy abban nem csupán az eltulajdonítani kívánt vagyoni érték, hanem közokirat is van, így elvételi szándéka eshetőlegesen - a belenyugvás szintjén - a közokiratokra is kiterjed. Az elvétel azonban még nem megszerzés. A közokirat megszerzéséhez az is szükséges, hogy az eshetőleges szándékkal elvett közokiratot az elkövető viszonylag tartósan birtokolja, azaz tényállásszerű megszerzésről akkor beszélhetünk, ha az eshetőleges szándék kiterjed a tartós birtoklásra is [1/2009. Büntető jogegységi határozat].

Az irányadó tényállás alapján az **I. rendű** terhelt szándéka nem terjedt ki a megszerzés körében megállapítható hosszabb ideig tartó birtoklásra. Az okiratokkal sem neki, sem társainak célja nem volt.

Az irányadó tényállás alapján a Kúria az okirattal visszaélés vétségét a megsemmisítést illetően sem látta megállapíthatónak. Ezt az elkövetési magatartást az valósítja meg, aki a nem kizárólag saját, vagy idegen közokiratot olyan körülménynek teszi ki, amelynek következtében az okirat állagának helyrehozhatatlan károsodása, vagy tartalmának felismerhetetlenné válása (eltűnése) az általános élettapasztalatok alapján előrelátható. A pénztárca iratokkal együtt történő eldobásának részletes körülményeit a tényállás nem tartalmazza.

A fentiekben kifejtettek a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségét illetően is irányadók.

Az elkövetés idején hatályban volt 1978. évi IV. törvény 313/C. §-ának (7) bekezdés a) pontja alapján e bűncselekményt az követi el, aki egy, vagy több olyan készpénz-helyettesítő fizetési eszközt, amely nem, vagy nem kizárólag a sajátja, mástól, ennek beleegyezése nélkül jogtalanul megszerez, amennyiben más bűncselekmény nem valósul meg.

Hasonlóan a közokirattal visszaéléshez a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége valósul meg, ha az elkövetők a különböző vagyontárgyak eltulajdonításakor a sértett bankkártyáihoz is hozzájutnak, és azokat tartósabban, a dolog feletti valóságos uralmat biztosító módon birtokolják (BH 2009.138.). A megszerzésnek a dolog (bankkártya) feletti valóságos

uralmat és rendelkezési jogot biztosító, hosszabb ideig tartó birtoklás felel meg.

A felülvizsgált ítélet tényállása csupán azt rögzíti, hogy a III. rendű terhelt nem csak a közokiratokat, hanem a bankkártyát is eldobta az eltulajdonított pénztárcával.

A jogerős ítéleti tényállásban írt cselekmény elkövetése idején a törvény csupán a megszerzést rendelte büntetni.

A készpénz-helyettesítési fizetési eszköz törvényi tényállása a 2012. évi CCXXIII. törvény 36. §-ának (2) bekezdése folytán 2013. február 1-jei hatállyal módosult, ekkortól rögzítette az elkövetési magatartás körében az elvételt.

Mindezekre figyelemmel **I. rendű** terhelt bűnösségének a 4 rendbeli okirattal visszaélés vétségében, valamint a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor.

A Kúria ezért - a Be. 424. §-ának (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva - a megtámadott határozatot a Be. 427. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta, **I. rendű** terheltet az ellene 4 rendbeli okirattal visszaélés vétsége, és készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége miatt emelt vád alól a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontja alapján felmentette.

A Be. 423. §-ának (4) bekezdése szerint a Kúria a megtámadott határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül. A terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány esetén a megtámadott határozatot a terhelt javára is megváltoztathatja.

A Legfőbb Ügyészség írásbeli nyilatkozatában kifejtett álláspontja szerint Balassa Bence sérelmére elkövetett cselekményt az eljáró bíróság törvénysértően minősítette kifosztás büntette helyett lopás vétségének. A helyes minősítésre irányadó bűncselekmény büntetési tétel felső határa - a felmentés ellenére fennmaradó bűncselekmények miatti halmazati, valamint a többszörös visszaesőkre irányadó szabályokra figyelemmel - hét év hat hónap, ezért az enyhítést nem tartotta indokoltnak.

A Kúria - osztva a Legfőbb Ügyészség álláspontját abban, hogy a lopás vétségének minősített cselekmény valójában kifosztás büntette - nem értett egyet az I. rendű terhelt védője által e körben előterjesztett érvekkel.

Az 1978. évi IV. törvény 316. §-ának (2) bekezdés j) pontja szerint

2009. augusztus 9-e előtt a lopás bűncselekménye körében volt büntetendő, ha valaki a lopást másnak a bűncselekmény elhárítására képtelen állapotát kihasználva követte el. A 316. § (2) bekezdés j) pontját azonban a 2009. évi LXXX. törvény 56. § (7) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte. Ugyanezen törvény 52. §-a 2009. augusztus 9-i hatállyal az 1978. évi IV. törvény 322. §-ának (1) bekezdésében - a kifosztás bűncselekménye körében - önálló c) pontként rendelte büntetni, ha az elkövető idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett védekezésre képtelen személytől vesz el.

A 2009. évi LXXX. törvény 42. §-ának (5) bekezdése 2009. augusztus 9-től hatályos 1978. évi IV. törvény értelmező rendelkezései miatt a 137. § 18. pontja szerint védekezésre képtelennek kell tekinteni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen, vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére.

Töretlen a bírói gyakorlat annak megítélésében, hogy a sértett akaratnyilvánítási képességének hiánya esetében hiányzik a védekezési képesség is. Ezzel szemben a védekezési képesség hiánya önmagában még nem jelent akaratnyilvánítási képtelenséget, az akaratnyilvánítási képesség csak időlegesen szünetel [BH 2014.6.]. A védekezési képesség alapvetően a fizikai cselekvőségét jelenti, míg az akaratnyilvánítási képesség azt, hogy meg van a helyes akaratképzés lehetősége. Amennyiben az akaratnyilvánítási képesség hiányzik, a sértett nem tud a saját akarata szerint cselekedni. Ebben az esetben hiányzik a védekezési képessége is. A védekezési képesség hiánya ugyanakkor nem jelenti feltétlenül az akaratnyilvánítási képesség hiányát is, csupán akkor, ha az a kikapcsolt akaratnyilvánítási képesség (például alvás, vagy bódult állapot) következménye. Védekezésre képtelennek kell tekinteni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen, vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. A bíróságnak az ügy egyedi körülményeit elbírálván kell megállapítania a sértett védekezésre való képességét.

Az irányadó tényállás szerint **I. rendű** terhelt az alvó sértett testi közelségéből vette el a tulajdonát képező ingóságokat, védekezésre képtelen állapotát kihasználva. Ekként e cselekményének törvényes minősítése az elkövetéskori Btk. 322. §-ának (1) bekezdés c) pontja szerint kifosztás büntette.

Az indítványozó és védője érveivel ellentétben, a cselekmény minősítése körében nincs jelentősége annak, hogy időközben a sértett felébredt, és az eltulajdonított tárgyakkal menekülő elkövetőt üldözőbe vette.

Az irányadó tényállás szerint a sértett felébredését megelőzően - azaz védekezésre képtelen állapota ideje alatt - az I. rendű terhelt a lopásnál megkívánt elvételi magatartást megvalósította,

ezzel a bűncselekmény befejezetté vált. Ezért a sértett felébredése a cselekmény helyes minősítését nem befolyásolja.

A Be. 416. §-ának (1) bekezdés b) pontja szerinti felülvizsgálati ok - többek között - akkor valósul meg, ha bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

E felülvizsgálati oknak tehát kettős feltétele van. A rendkívüli jogorvoslatnak csak akkor lehet helye, ha bűncselekmény törvénysértő minősítése mellett törvénysértő büntetés kiszabására került sor.

Az elkövetéskor hatályban volt 1978. évi IV. törvény 316. §-ának (2) bekezdése alapján lopás vétsége kettő évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, a 322. § (1) bekezdése szerinti kifosztás büntetési tétele öt évig terjedő szabadságvesztés, amely a többszörös visszaesői minőség és a halmazat folytán hét év hat hónapra emelkedik. A Kúria ugyanakkor figyelemmel volt arra, hogy a felmentő rendelkezések folytán a nagyszámú halmazat jelentősen csökkent, és ennek a joghátrány mértékében is kifejezésre kell jutnia.

Mindezekre figyelemmel az I. rendű terhelttel szemben - a terhére fennmaradó bűncselekmények miatt - kiszabott halmazati büntetést egy év kettő hónapra enyhítette.

Az ekként megállapított joghátrány szolgálja megfelelően a büntetés törvényi céljait, ugyanakkor arányban áll az elkövetett bűncselekmények tárgyi súlyával és az I. rendű terhelt személyi társadalomra veszélyességével.

Egyebekben a megtámadott határozatot a Kúria **I. rendű** terheltet illetően a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálat során felmerült bűnügyi költséget a Be. 429. §-a (1) bekezdésének megfelelően az állam viseli.

Az ítélet elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontja kizárja. Az ismételt indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2014. június 10.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Csák Zsolt s.k. előadó

bíró, Dr. Soós László s.k. bíró

*A kiadmány hitelével:
TóthLné
bíróági tisztviselő*